

Virkesupplag vid allmän och enskild väg

Innehållsförteckning

Inledning	3
Tillstånd och samråd	4
Avläggets placering och utformning	5
Vältans placering	9
Vältans utformning	12
Arbetsmiljö, säkerhet och ansvarsfrågor	14
Adresser till Vägverket	16

Skogsbruket avverkar varje år 80 miljoner kubikmeter virke. Detta mellanlagras på mer än 200 000 upplag vid väg för senare transport till sågverk, massaindustri, värmeverk och andra förbrukare.

Denna instruktion beskriver hur du ska planera och genomföra uppläggningsen av virke vid väg så att det blir både trafiksäkert och medger rationell och säker hantering av virket. Den riktar sig dels till dig som ska planera och utforma upplaget, dels till dig som ska lägga upp eller hämta virket. Instruktionen är gemensamt utarbetad av skogsbruket, Skogforsk och Vägverket, och i samråd med Riksförbundet Enskilda vägar. Den begränsar sig till att behandla upplagets respektive vältagens placering och utformning. Den gäller för både allmänna och enskilda vägar.

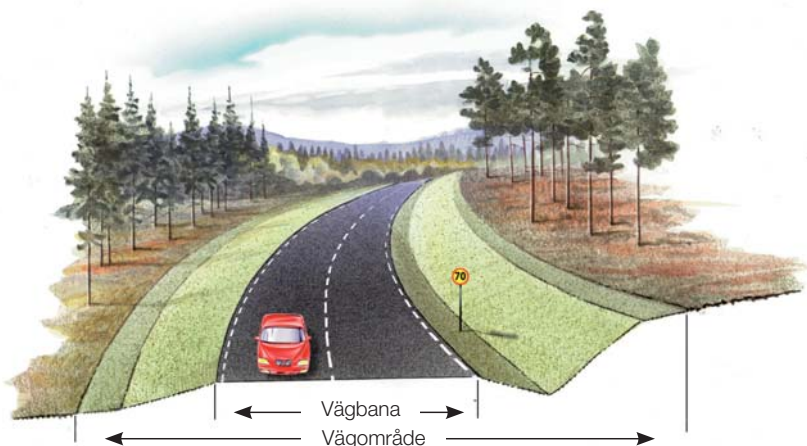
Begreppsförklaringar:

- **Upplaget** – platsen vid väg där virket mellanlagras före vidaretransport. Kallas även avlägg.
- **Välta** – på ett upplag finns en eller flera vältor med olika virkessortiment, till exempel sågtimmer och massaved. Kallas även trave.
- **Väghållare** – den som har ansvar för att vägen hålls i stånd och dessutom är farbar. I normalfallet är det väghållaren som äger vägen.
- **Allmän väg** – en väg där staten genom Vägverket eller en kommun är väghållare enligt väglagen.
- **Enskild väg** – alla andra vägar som inte är allmänna vägar. Väghållare för enskilda vägar är enskilda fastighetsägare, andra markägare, samfällighetsföreningar och kommuner.
- **Vägområdet** – hela det område som har tagits i anspråk för vägen, dvs. vägbana, slänter, diken och kantrensor.
- **Säkerhetszon** – det område vid sidan av vägen som ska vara fritt från fysiska hinder och som syftar till att öka trafiksäkerheten.

Tillstånd krävs alltid

Av trafiksäkerhetsskäl måste du ha tillstånd för att lägga upp virke! Vem du ska kontakta beror på om upplaget placeras inom eller utanför vägområdet, samt om det är allmän eller enskild väg.

Väghållaren eller markägaren får transportera bort virke som har lagts upp utan tillstånd.

ALLMÄN VÄG

- Inom vägområdet – kontakta väghållaren.
- Utanför vägområdet – kontakta markägaren och även länsstyrelsen om upplaget kan påverka trafiksäkerheten. Sträcker sig säkerhetszonen utanför vägområdet ska även väghållaren kontaktas.

ENSKILD VÄG

- Inom vägområdet – kontakta väghållaren.
- Utanför vägområdet – kontakta markägaren.

Upplagets placering och utformning

Placera och utforma virkesavlägget trafiksäkert och så att virket kan hanteras säkert och rationellt!

I första hand bör upplaget placeras så att fordon inte behöver stå längs med en trafikerad väg när de lastar virke. Detta kan åstadkommas genom att man använder en mindre väg som ansluter till vägen eller anordnar en sådan väg. Denna utformning ger en ostörd arbetsplats vid lossning och lastning.

Så här kan man utforma ett virkesavlägg så att det går att köra in och ut med en virkesbil på ett säkert sätt.

Om detta inte går att ordna kan upplaget placeras intill vägen. Virkesupplaget ska då ordnas så att risken att trafikanter skadas blir så liten som möjligt. Vägstandard och högsta tillåtna hastighet avgör lämplig placering. Avståndet från upplag till korsningar, backkrön och kurvor ska vara tillräckligt för att trafikanten ska hinna stanna eller väja före eventuellt hinder.

Rekommenderat avstånd från korsningar, backkrön m.m.:

Hastighet	Avstånd
50 km/tim	80 m
70 km/tim	130 m
90 km/tim	190 m

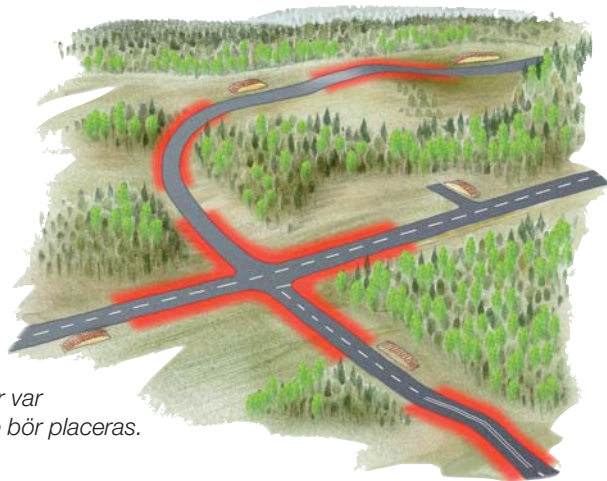
Placera aldrig ett upplag närmare än 30 meter från anslutning, korsning eller plankorsning med järnväg!

Välj dessutom en plats så att fordon som ska lasta inte behöver stanna eller parkera i strid med reglerna i trafikförordningen (1998:1276). Bestämmelserna om stannande och parkering finns i 3 kap. 47-57 §§. Bland annat är det förbjudet att stanna eller parkera ett fordon så att:

- det uppstår fara eller trafiken hindras eller störs i onödan
- vägmärken eller trafiksignaler skymms.

Kommunen, länsstyrelsen och Vägverket kan för ett visst ändamål medge undantag från vissa regler, om det finns särskilda skäl. Upplag får inte anordnas så att:

- vattenavrinningen från vägen försvåras
- snö kan hopas på vägbanan
- snöplogning hindras
- skador uppkommer på vägbanan, diken eller slänter
- det finns risk för att virke rasar in på vägbanan.

Bilden visar var upplag inte bör placeras.

Tänk på säkerhetsavståndet vid uppläggning av virke i närheten av ledningar!

Virkesavlägg får aldrig ligga så nära en kraftledning att det finns risk för olyckor i samband med lossning eller lastning av virke med kran. Om det är praktiskt möjligt och ekonomiskt rimligt bör virket läggas så långt från närmaste kraftledning att virke eller kran inte kan beröra ledningen vid oförutsedda kranrörelser. Tabellen nedan visar minsta horisontella avståndet mellan virke eller kran och kraftledning.

Typ av kraftledning	Minsta avstånd mellan virke/ kran och ledning, meter.
Lågspänning	2 m
Högspänning, max 40 kV	4 m
Högspänning, över 40 kV	6 m

Beroende på virkets och kranens längd, samt spänningen i ledningen kan ett säkerhetsavstånd på 15 - 25 meter vara aktuellt.

Ta kontakt med ledningsägaren om virke ska läggas upp i kraftledningsgata eller i närheten av telefonledningar.

Bild som visar det horisontella avståndet mellan en trave och lodlinjen från en luftledning.

Vältans placering

- Vältan ska placeras så att lastbilen kan stå plant.

- Placera gärna vältan så att det går att lossa virket från skogssidan. Skotning, framför allt under vår och höst, förutsätter att upplagen ställs i ordning så att skotaren kan lossa virke utan att behöva köra upp på vägen. Det spar vägen och annan trafik kan passera ostört.
- Vältan ska placeras så att det inte finns risk att den rasar. Tänk på att snö och stående träd inte ger tillräcklig stabilitet.

ALLMÄN VÄG

Virkesupplag bör placeras utanför vägens säkerhetszon enligt tabellen nedan. Måtten anger minsta avståndet mellan vägbanekanten och vältan vid olika hastighetsgränser på vägen.

Tillåten hastighet	Säkerhetszon god standard	Säkerhetszon mindre god standard
50 km/tim	3 m	2 m
70 km/tim	7 m*	3 m
90 km/tim	9 m*	7 m*
110 km/tim	10 m*	9 m*

**Om det är svårt att uppnå dessa mått, se avsnittet "Virkesupplag i skydd av påkörningsskydd och andra säkerhetsåtgärder" för alternativ.*

Välj om möjligt måtten enligt god standard vid nybyggda vägar och vägar där sidoområdet enligt nollvisionstänkandet av trafiksäkerhetsskäl har rensats. Mindre god standard bör enbart användas om virket ska ligga vid vägen högst två veckor, och om förhållandena i övrigt medger det.

Måtten gäller inte där det finns sammanhängande skog eller motsvarande närmare vägen än enligt måtten i tabellen. Avståndet från vägkanten får då vara samma som avståndet till de andra hindren längs vägen.

Om det finns parkeringsfickor eller liknande längs en väg är det fördelaktigt att anordna upplaget utanför dessa. Dels kommer upplaget längre från körbanan, dels får man en bättre plats för uppställning vid lastning.

Virkesavlägg i skydd av påkörningsskydd och andra säkerhetsåtgärder

Om man behöver placera virket närmare än de avstånd som anges i tabellen ovan kan detta ske genom samråd med väg hållaren om trafiksäkerhetshöjande åtgärder. Möjliga åtgärder

kan vara tillfällig hastighetsnedsänkning eller skyltning, eller något av följande:

Befintliga sidoräcken

Om det finns sidoräcken längs en väg kan virket placeras utanför räcket. Beroende på typ av räcke krävs ett visst avstånd mellan virket och räcket, men det ska alltid vara minst 0,5 meter.

Tillfälliga räcken

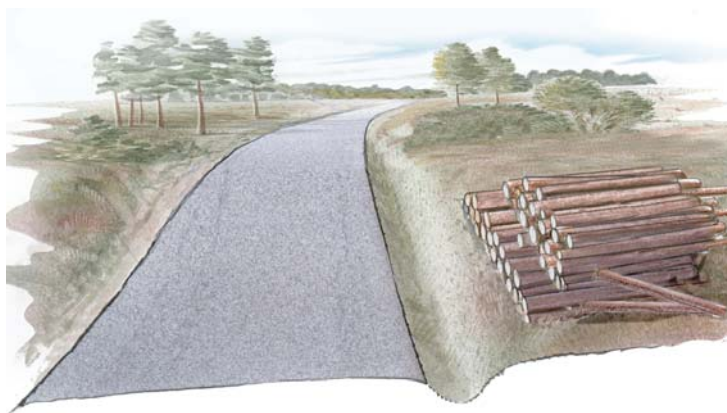
Tillfälliga räcken kan anordnas längs en sträcka där virke måste placeras nära vägen.

Påkörningsskydd

Vissa typer av påkörningsskydd avsedda för vägarbetsplatser kan användas som skydd för vältor som måste placeras nära vägen. Även snö eller ris kan användas som påkörningsskydd om den arrangeras på lämpligt sätt.

Virkets uppläggning

Virket eller delar av det kan läggas upp så att det kan fungera som ett räcke eller påkörningsskydd. T.ex. kan traven förskjutas så att de undre 50 – 100 cm av travens höjd ligger 50 – 100 cm närmare vägen än det virke som ligger högre upp i traven. Det undre lagret ska vara jämndraget. Säkerhetszonen vid denna utformning räknas från vägkanten till det övre lagret i vältan.

Denna utformning av traven förhindrar att enskilda stockändar tränger in i kupén på en bil som åker av vägen och kör in i vältan.

ENSKILD VÄG

Det är väghållaren eller markägaren som, utifrån vägens utformning och användningsområde, bestämmer var vältan ska placeras.

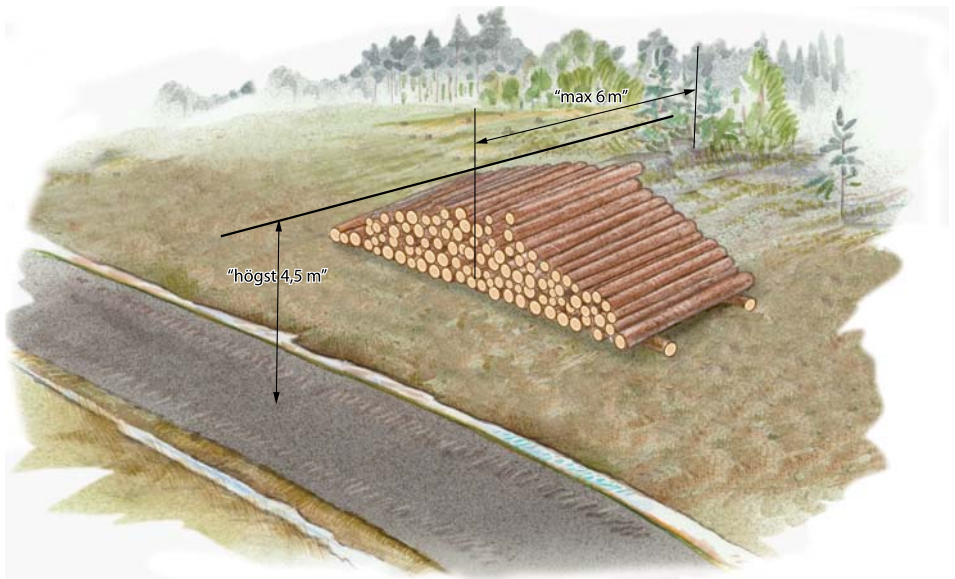
En vältan bör dock ha ett minsta avstånd till vägbanekanten på 1,5 – 3 meter. Vid grupplastning ska avståndet från vältan till bortre vägkanten vara minst 5,5 meter.

Av trafiksäkerhetsskäl rekommenderas, för vägar med större trafikflöden, att de säkerhetszoner som anges för allmän väg "mindre god standard" tillämpas.

Vältans utformning

- Virket ska läggas upp med stockändarna mot vägen.
- Virket i vältan ska vara jämndraget mot vägsidan.
- Vältans idealhöjd är 3 – 3,5 meter och den får inte vara högre än 4,5 meter ovan vägbanan.
- Vältans bredd (det vill säga stockarnas längd) bör i normalfallet inte överstiga 6 meter, exkl. eventuellt indrag.
- Lägg vältan på underlägg. Var noga vid lastning så att stenar inte följer med i lasset.
- Koncentrera virket till få högar. Detta underlättar lastningsarbetet och minskar risken att föroreningar följer med virkesfordonet.
- Lägg i normalfallet inte stockar kortare än 2,7 meter i vältan. Det finns risk att korta stockar faller av under vidaretransporten.

Spill ska tas bort från vägen

Du är skyldig att ta bort avverkningsrester och liknande som hamnar på vägen när du lossar eller lastar virke. Det räknas till sådant som kan medföra fara eller olägenhet för trafikanterna. Den som har förorsakat att något sådant finns på vägen är skyldig att avlägsna det omedelbart. Dessutom ska upplaget städas när allt virke hämtats.

Arbetsmiljö och säkerhet

Enligt arbetsmiljölagen och AFS 2001:1 är arbetsgivare skyldiga att genomföra riskbedömningar för att minska riskerna för ohälsa eller olycksfall. Om flera arbetsgivare är involverade i arbete på en gemensam plats - vilket är vanligt på platser för virkesavlägg - så kräver arbetsmiljölagen att dessa arbetsgivare ska samråda om det behövs för att minska riskerna för arbetsolyckor.

Den som ställer upp ett fordon längs vägen för att lossa eller lasta virke är skyldig att se till att andra trafikanter upptäcker fordonet i tid. Detta framgår av reglerna i trafikförordningen.

Föraren kan idag:

- sätta ut varningstriangel
- använda varningslykta (rotorljus)
- använda varningsblikker (om varningslykta saknas)
- använda en särskild varningsanordning (X6) som anger att framkomligheten på en väg är inskränkt på grund av ett tillfälligt hinder eller liknande. Texten på anordningen är då "Lastning". I särskilda fall kan anvisningen förstärkas med signaler för påkallande av särskild försiktighet, gult blinkande ljus.

Det kan dock förekomma tillfällen då det inte är möjligt att ställa upp fordonet utan att fara eller hinder uppstår. Vid dessa trafikfarliga situationer behövs ytterligare åtgärder. Kontakta vägghållaren för samråd.

Vägverkets regioner och adresser

Vägverket Region Norr

Besöksadress: Sundsbacken 2-4
Box 809, 971 Luleå
Telefon: 0771-119 119
E-post: vagverket.lul@vv.se

Vägverket Region Stockholm

Besöksadress: Sundbybergsvägen 1
171 90 Solna
Telefon: 0771-119 119
E-post: vagverket.sto@vv.se

Vägverket Region Mitt

Besöksadress: Nattviksgatan 8
Box 186, 871 24 Härnösand
Telefon: 0771-119 119
E-post: vagverket.har@vv.se

Vägverket Region Väst

Besöksadress: Kruthusgatan 17
405 33 Göteborg
Telefon: 0771-119 119
E-post: vagverket.got@vv.se

Vägverket Region Mälardalen

Besöksadress: Tullgatan 8
Box 1140, 631 80 Eskilstuna
Telefon: 0771-119 119
E-post: vagverket.esk@vv.se

Vägverket Region Sydöst

Besöksadress: Kaserngatan 10
551 91 Jönköping
Telefon: 0771-119 119
E-post: vagverket.jon@vv.se

Vägverket Region Skåne

Besöksadress: Björkhemsvägen 17
Box 543, 291 25 Kristianstad
Telefon: 0771-119 119
E-post: vagverket.kri@vv.se

Vägverket Borlänge

Besöksadress: Röda vägen 1
781 87 Borlänge
Telefon: 0771-119 119
E-post: vagverket.@vv.se

Medaktörer

Skogforsk

Uppsala Science Park
751 83 Uppsala
Telefon: 018-18 85 00
E-post: skogforsk@skogforsk.se

Skogindustrierna

Storgatan 19
Box 55525
102 04 Stockholm

Riksförbundet Enskilda vägar

Riddargatan 35-37
114 57 Stockholm
Telefon: 08-20 27 50
E-post: kansliet@revriks.se

Vägverket i samarbete med Skogforsk.

SKOGFORSK

Vägverket

781 87 Borlänge

www.vv.se vagverket@vv.se

Telefon: 0771-119 119. Texttelefon: 0243-750 90. Fax 0243-758 25.

Vägverket